

Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Çalışmaları

Bahar 2021

II. *Realist ve Liberal Yaklaşımlar, Barış ve
Çatışma Çalışmaları*

Ana Akım UI Kuramlarının Güvenliğe Bakışı

- 1970'lerde Güvenlik Çalışmalarının UI'leşmesi
- **1970'lerin sonundan** itibaren güvenlik **ABD merkezli ana akım uluslararası ilişkiler kuramları** çerçevesinde ele alınmaya ve tartışılmaya başlıyor:
Neorealizm ve Neoliberalizm
- Yumuşama, karşılıklı bağımlılık, devlet dışı aktörler -> realizmin sorgulanması, liberal yaklaşımların yükselişi (neoliberalizm)
- Realizmin buna cevabı -> yapısal realizm (neorealizm)

Realist Yaklaşımlarda Güvenlik

Yapısal Realizm (Neorealizm) - K. Waltz

- Uluslararası çatışmanın kaynağı -> Uluslararası sistemin yapısı -> anarşi+benzer birimlerin üretimi+olanakların dağılımı
- Yapı, liderlerin ve rejimlerin niteliği ne olursa olsun, **tüm devletleri benzer şekilde hareket etmeye zorlar** -> dengele ve taklit et
- Devletlerin başlıca amacı **güvenliklerini** sağlayıp, **hayatta** kalmak
- Devletler **kendi başlarının çaresine** bakmak zorundalar (*self-help*)

Neorealizmin Türevleri

Savunmacı Realizm – S. Walt, R. Jervis

- Saldırı/savunma dengesi

Saldırgan Realizm – J. Mearsheimer

- Güç maksimizasyonu ve hegemonya

Neoklasik Realizm – R. Schwedler, F. Zekeriya

- Karar verici ve devlet düzeyindeki ara değişkenlerin önemi

Liberal Yaklaşımlar

Neoliberal kuramlar, **anarşi varsayımını ve devlet-merkezliliği** kabul etmekle birlikte, devletlerarası **çatışmanın kaçınılmazlığı ve işbirliğinin zorluğu** konularında neorealist kuramlara katılmazlar.

Neoliberal yazarların (ör. Keohane, Nye), 1970'lerden itibaren altını çizdiği konular:

- Tehdidin askerî olmayan boyutları -> işbirliğinin önemi
- İşbirliğinin gelişmesinde uluslararası kurumların önemi
- Gücün askerî olmayan boyutları
- Devletler arası karmaşık karşılıklı bağımlılık

Liberal Yaklaşımlar

Liberal Güvenlik Kavramsallaştırmaları:

- **Güvenlik Toplulukları** (*security communities*) - **K. Deutsch**

Aralarındaki çatışma ve uyuşmazlıkların çözümünde savaş/şiddet kullanımının düşünülemez hale geldiği devlet toplulukları

birleşmiş (*amalgamated*) – çoğulcu (*pluralistic*)

demokratik barış kuramı (M. Doyle) -> liberal demokrasiler çoğulcu bir güvenlik topluluğu olarak ele alıyor

- **Güvenlik Rejimleri Yaklaşımı** (*security regimes*)

uluslararası rejimler (Keohane) -> uluslararası aktörler arasında işbirliğini mümkün kılan kural, norm, ilke ve karar verme prosedürlerinin bütünü

Uluslararası rejimlerin güvenlik alanına uygulanması (ör. Avrupa Uyumu, NATO, AGİT)

- **Ortak Güvenlik** (*common security*)

1982 – Palme Komisyonu Raporu -> **uluslararası güvenliğe** en büyük **tehdit**: herkesi ilgilendiren **küresel sorunlar** (ör. nükleer savaş riski, militarizmin getirdiği ekonomik yük, devletler arası ve devletler içindeki yaşam standardı farklılıkları, çevre sorunları)

Güven artırıcı önlemler, karşılıklı bağımlılığın teşviki, saldırgan olmayan savunma

Liberal Yaklaşımlar

Ulusal Güvenlik -> Uluslararası Güvenlik

- Referans nesnesi:

Uluslararası sistem/toplum

- Tehdidin kaynağı ve niteliği:

Savaş, ekonomik krizler, kalkınma ve çevre sorunları

- Güvenliği sağlayacak özne ve yöntemler:

Uluslararası kurum ve rejimler; işbirliği, karşılıklı bağımlılık, demokratikleşme

(disiplini tanımlama işlevi)

Soğuk Savaş Sonrası Ana Akım Güvenlik Çalışmalarının Genel Durumu

- SS'ın sona ermesi ilk etapta realist yaklaşımları zayıflatırken, liberal yaklaşımların önemini artırdı -> serbest piyasa ekonomisi ve demokratikleşmenin güvenlik üzerindeki etkileri
- 11 Eylül saldırılarıysa hem realist hem de liberal yaklaşımlara meydan okur nitelikteydi.
- Eleştirel ve post-pozitivist yaklaşımlara karşı, kendi araştırma gündemlerini sürdürdüler:

Realistler-> Saldırgan-savunmacı-neoklasik realizm, büyük güç siyaseti, ABD büyük stratejisi

Liberaller-> Demokratik barış kuramı, bölgesel/uluslararası örgütler, çatışma çözümü

Güvenlik Çalışmalarında ABD – Avrupa İkiliği

Soğuk Savaş sonrasında Güvenlik Çalışmalarında **ABD x Avrupa ikiliği**

- **ABD:**

Ana akım UI kuramlarından hareketle ampirik olarak doğrulanabilir neden-sonuç ilişkileri

niceliksel çalışmalar (liberaller), tarihsel vaka çalışmaları (realistler)

11 Eylül sonrası düşünce kuruluşlarında hareketlenme [önalıcılık, asimetrik savaş, uyarlanmış caydırıcılık, dolaylı caydırıcılık, (karşı)silahlı ayaklanma]

Arap Ayaklanmaları sonrası yeniden hareketlenme (Aşırılıkçı Gruplarla Mücadele, Hükmedilmeyen Mekanlar, SiHA, ÖAŞ vs.)

- **Avrupa:**

Ana akımın metodolojik ve epistemolojik zeminini sorgulayan ve UI kuramlarını besleyen eleştirel yaklaşımlar

Güvenlik Çalışmalarında ABD – Avrupa İkiliği

Figure 27.1 The position of security theory in North America and Europe

North American

IR → security theory → security experts → political practice

European

IR → security theory ← security experts → political practice

IR → security theory ← security experts → political practice

Şekil: Ole Weaver ve Barry Buzan, “After the Return to Theory: The Past, Present, and Future of Security Studies”, *Contemporary Security Studies*, der. Alan Collins, Oxford, Oxford University Press, 2013, s. 405.

Küreselleşme ve Güvenlik

2000'lerden itibaren «Küresel Güvenlik» kavramı da ön plana çıkıyor

- Referans nesnesi:

Tüm yerküre ve insanlık

- Tehdidin kaynağı ve niteliği:

çok boyutlu tehditler (çevre, terör, etnik-dinsel çatışma, KİS, sosyal adaletsizlik, ekonomik kriz)

- Güvenliği sağlayacak özne ve yöntemler:

tüm küresel aktörleri kapsayan (devlet, uluslararası örgütler, sermaye, sivil toplum) **köklü çözümler** (askeri, siyasal, sosyal, ekonomik)

Bariş ve çatışma alışmaları

- Liberal dūřunceden fezy alır. Eleřtirel gūvenlik çalıřmalarına ilham vermiřtir.
- Temeller: İki savaş arası dōnem
 - **Pitirim Sorokin** – Social and Cultural Dynamics (1937)
 - **Quincy Wright** – A Study of War (1942)
 - **Lewis Fry Richardson** – Arms & Insecurity (1949); Statistics of Deadly Quarrels (1960)
- 2. Dūnya Savařı'nın yıkıcılıęı ve Soęuk Savař'ın ūzerine kurulduęu kırılğan nūkleer denge bariř arařtırmalarını tetikliyor. Meseleye Stratejik çalıřmalardan farklı yaklařıyorlar -> savař ve řiddetin ūnlenmesi, silahsızlanma (normatif)
- Doğa bilimciler ve matematikçilerin abaları:
 - 1945 Bulletin of Atomic Scientists
 - 1955 Einstein/Russel Manifesto
 - 1957 Pugwash Bilim ve Dūnya İřleri Konferansı

Çatışma Çalışmaları

- ABD'de 1950'lerde **çatışma çalışmaları** -> nicel yöntemlerden epey faydalanan interdisipliner bir alan olarak ortaya çıkıyor
- K. Boulding (siyaset bilimci), A. Rapaport (matematikçi ve biyolog), R.C. Angell (sosyolog)
- Çalışma temaları:
 - Savaşların nedenleri
 - Çatışmaların kökeni, yönetimi ve önlenmesi üzerine psikolojik ve istatistiksel analiz
 - Çatışma kuramı üzerine oyun kuramı temelli analizler
 - Silahlanma yarışının istatistiksel analizi ve silahsızlanma

Çatışma Çalışmaları

Öncü kurum, yayın ve projeler:

- **1952 – Bulletin of Research Exchange on Prevention of War**
- **1957 –Journal of Conflict Resolution**
- **1959 –Center for Research on Conflict Resolution (Michigan Üniversitesi)**
- **1964 – Correlates of War Projesi (D. Singer)**

«Barış» kelimesinden imtina!

Bariş alışmaları

II. D.S. Sonrası ilk «bariş» enstitüleri ve dergileri:

- 1959 - **Peace Research Institute of Oslo (PRIO)**: J. Galtung
Journal of Peace Research (1964)
- 1961 - **Canadian Peace Research Institute (CPRI)**: N. Alcock
Peace Research: The Canadian Journal of Peace and Conflict Studies (1969)
- 1966 - **Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)**
World Armaments & Disarmament (1968)
- 1969 – **Tampere Peace Research Institute (TAPRI)**
Instant Research on Peace and Violence (1971)

Barış Çalışmaları

J. Galtung'un alana katkıları:

- Negatif x Pozitif Barış
savaş ve fiziksel şiddet içeren diğer çatışmaların yokluğu (negatif barış)
negatif barış + sosyal ve ekonomik adaletin sağlandığı bir küresel düzen (pozitif barış)
- Doğrudan (kişisel) x Dolaylı (yapısal) Şiddet
Doğrudan şiddet -> bir aktörün, bir diğerine kasıtlı olarak fiziksel ve/veya psikolojik zarar vermesi durumu
Yapısal şiddet -> eşitsiz güç, yaşam, şans ve ilişki kalıplarının sürdürülebildiği bir sosyal adaletsizlik durumu
- Kültürel Şiddet: Kültürün belli boyutlarının doğrudan veya yapısal şiddeti haklı ve meşru göstermesi durumu.
- Barış çalışmalarının amacı, şiddetin her türünün ortadan kaldırmanın yolunu bulmaktır.

Analiz birimi: insan kolektiviteleri

Doğrudan – Yapısal Şiddet

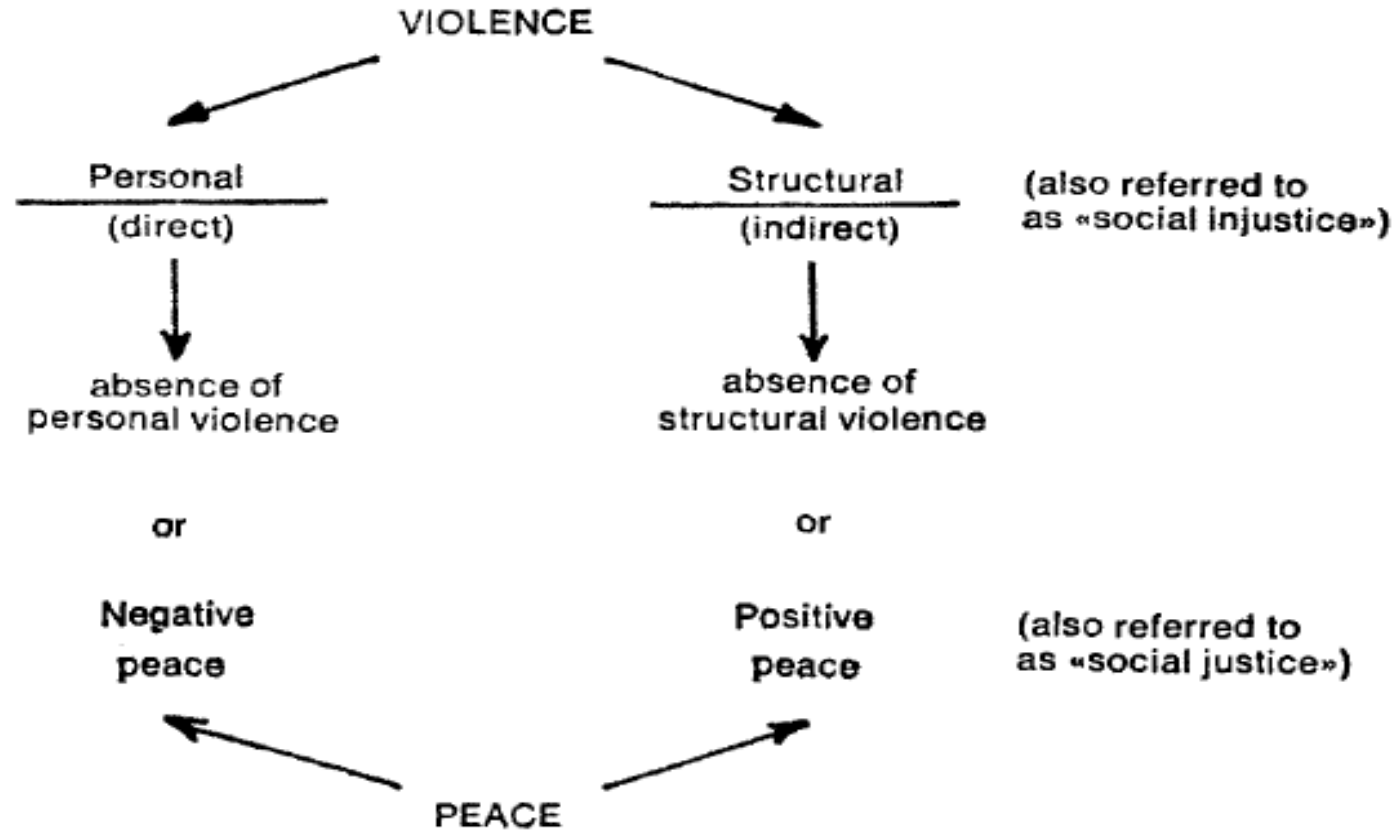
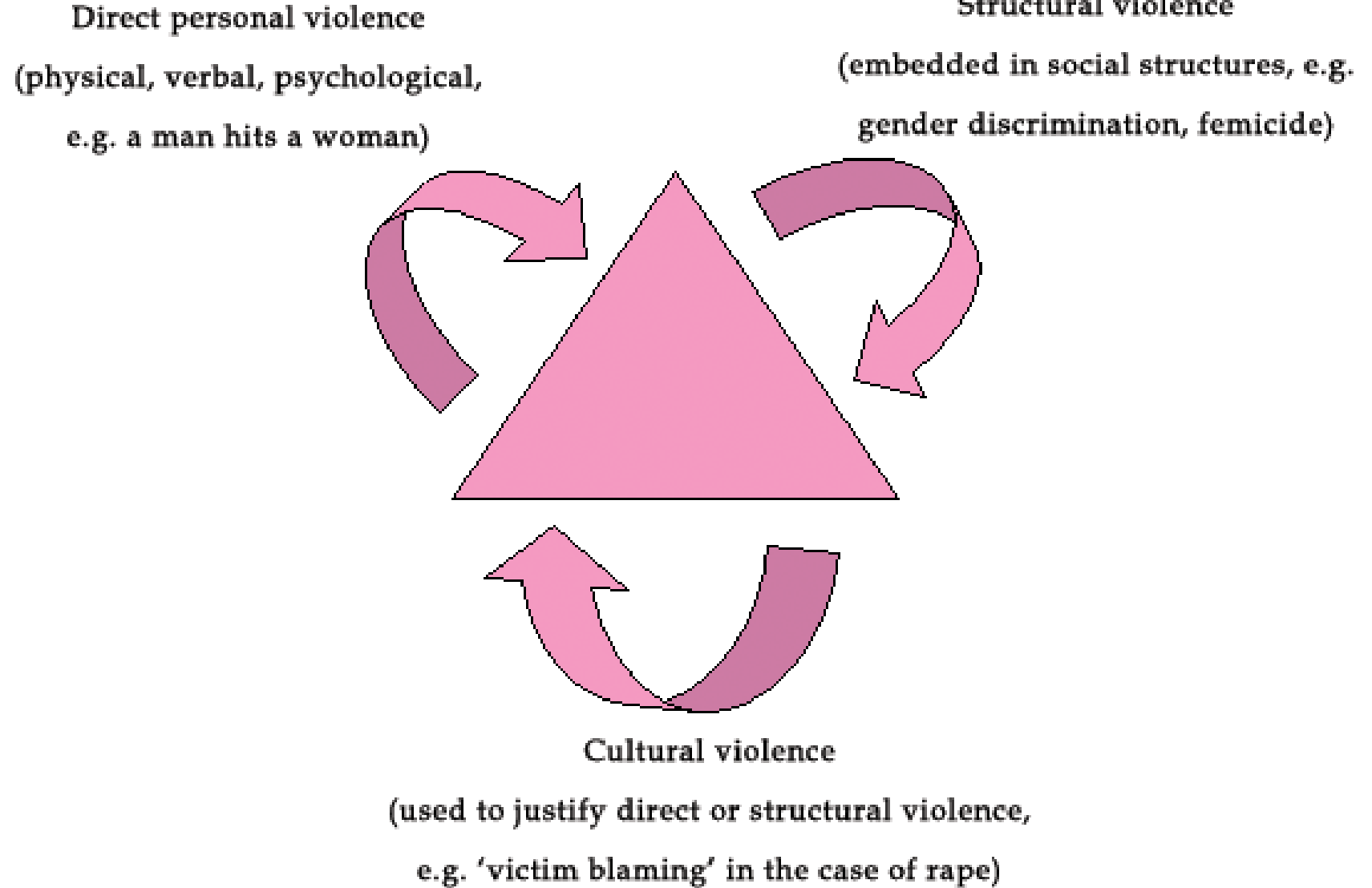

Figure 4. *The Extended Concepts of Violence and Peace*

Kültürel Şiddet

Şekil: <https://srjorge.wikispaces.com/file/view/odiagram.gif/406364634/odiagram.gif>

Bariş ve çatışma çalışmaları

- 1960'lardan itibaren yaşanan ayırım:
 - ABD merkezli **Negatif Bariş Araştırmaları** (*conflict studies*) – K. Boulding
 - Avrupa merkezli **Pozitif Bariş alışmaları** (*peace research*) – J. Galtung
- 1970'lerden itibaren «Bariş ve çatışma alışmaları» (*Peace and Conflict Studies*) adıyla orta noktada buluşuyorlar. Çatışma çözümüne (*conflict resolution*) odaklanıyorlar.
- Çatışma toplumsal değişime içkindir ve bunu ortadan kaldırmak mümkün değil. Çatışma çözümünün amacı, şiddetli ve şiddet potansiyeline sahip çatışmaları barişıl toplumsal ve siyasal değişime dönüştürmek olmalıdır. (M. Deutsch)
- 1990'lardan itibaren UI içerisinde daha görünür oluyorlar. -> SS sonrası artan i çatışmaların etkileri.

Araştırmacılar kuram ve uygulamayı bir arada gerçekleştiriyor.